

Täysistunto

Torstai 10.4.2025 klo 16.00—18.45

7. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2023

Kertomus K 11/2024 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 2/2025 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2025 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 **Heikki Vestman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tosiaan perustuslakivaliokunnan mietintö valtioneuvoston oikeuskanslerin vuoden 23 kertomuksesta, ja mietintö on yksimielinen.

Muille valiokunnille varattiin mahdollisuus lausua oikeuskanslerin kertomuksesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut perustuslakivaliokunnalle lausunnon kertomuksesta. Lausunnossa käsitellään muun muassa oikeuskanslerin roolia hyvän lainsäädäntötavan toteutumisen valvonnassa ja tartuntatautilainsäädäntöön liittyvää valmistelutyötä.

Hyvin vakiintuneen käytännön mukaisesti perustuslakivaliokunta ei ole kertomusta käsitellessään erikseen arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Valiokunta on painottanut laillisuusvalvonnan riippumattomuutta eikä siten ole pitänyt myöskään valtiosääntöisesti aivan asianmukaisena, että eduskunnan erikoisvaliokunnat käsitelisivät perustuslakivaliokunnalle antamissaan lausunnoissa yksittäisiä kanteluratkaisuja.

Puhemies! Oikeuskanslerin kertomusta on uudistettu niin rakenteeltaan kuin sisällöltäänkin. Uudistuksessa oikeuskanslerin ratkaisukäytännön julkaisemisen painopistettä on siirretty oikeuskanslerin verkkosivuille ja Finlexin tietokantaan, joista ratkaisuja voidaan tehokkaasti hakea erilaisin hakuehdoin. Perustuslakivaliokunnan mielestä uudistus on perusteltu ja kertomus kuvaa hyvin oikeuskanslerin ja Oikeuskanslerinviraston toimintaa.

Kertomukseen sisältyvät oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot. Oikeuskansleri Pöysti käsittelee puheenvuorossaan laillisuusvalvontaa kansallisen turvallisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen yhteensovittamisessa. Puheenvuorossa kuvataan muun muassa, miten kansallisen turvallisuuden suojaaminen hallitusvaltaa käyttävien valtioneuvoston ja tasavallan presidentin toiminnassa on oikeuskanslerin laillisuusvalvonnan kohteena.

Apulaisoikeuskansleri Puumalainen käsittelee puheenvuorossaan laillisuusvalvonnan rakenteellista näkökulmaa erityisesti laillisuusvalvojien tehtävienjakouudistuksen jälkeen. Kertomusvuosi 2023 on ensimmäinen kokonainen toimintavuosi, jolloin tehtävien-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

jakoa toteutettiin nykyisen lainsäädännön mukaisesti. Tehtävienjako on vähentänyt oikeuskanslerin käsittelemien kanteluiden määrää joissakin asiaryhmissä. Laillisuusvalvonta saattaa tällaisissa tapauksissa suuntautua pikemminkin niiden vaikuttavien ja oikeuksien toteutumisen edellytyksenä olevien rakenteellisten edellytysten arviointiin eikä niinkään yksittäisten tapahtumien arviointiin.

Arvoisa puhemies! Kertomuksessa käsitellään myös lainvalmisteluun kohdistuvaa laillisuusvalvontaa. Tähän liittyen valiokunnan mietinnössä on käsitelty erityisesti kahta kysymystä: hallituksen esityksissä esitettyjä kannanottoja perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämisestä ja ruotsinkielisiä säädöstekstejä.

Perustuslakivaliokunta on viime aikoina useamman kerran kiinnittänyt huomiota hallituksen esitysten laatimisohjeisiin. Niiden mukaan, jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimuksiin on epäselvyyttä, esityksen suhdetta perustuslakiin koskevaan jaksoon on otettava säätämisyjärjestysarvion jälkeen omaksi kappaleekseen nimenomainen lausuma, jonka mukaan on suotavaa, että esitys saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Lausumaa ei näiden ohjeiden mukaan kirjoiteta, ellei esityksen arviointi perustuslakivaliokunnassa ole aidosti tarpeen tulkintaongelman takia. Valiokunta on korostanut, että muissa kuin ohjeissa mainituissa epäselvyytilanteissa tällaista lausumaa ei tulisi sisällyttää perusteluihin.

Oikeuskansleri on lainvalmisteluun kohdistuvassa laillisuusvalvonnassa tuonut esiin myös, että perustuslakivaliokunnan käsittelyn tarpeellisuutta arvioitaessa on samalla tarpeen nostaa esille ne perustuslain tulkintakysymykset, joihin perustuslakivaliokunnan kannanotto olisi aikaisempi tulkintakäytäntö huomioon ottaen tarpeellista. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan sanottuun seikkaan on kiinnitetty korostuneesti huomiota kertomusvuonna ja sen jälkeenkin, mitä valiokunta pitää perusteltuna.

Oikeuskanslerin kertomuksessa on käsitelty kysymystä ruotsinkielisiin lakiehdotuksiin sisältyvistä virheistä. Tehdyssä selvityksessä on kertomuksen mukaan ilmennyt, että suomen- ja ruotsinkielisten lakiehdotusten vastaavuudessa oli ainakin ajoittain merkittäviä puutteita. Kysymys näytti olevan monin osin rakenteellisista ongelmista, joihin yksittäisen esittelijän oli ilmeisesti mahdotonta vaikuttaa. Oikeuskansleri kiinnitti valtioneuvoston ja sen ministeriöiden vakavaa huomiota perustuslaista johtuvaan velvollisuuteen huolehtia siitä, että eduskunnalle annettavat suomen- ja ruotsinkieliset lakiehdotukset vastaavat toisiaan ja että edellytykset tähän turvataan ministeriöiden lainvalmistelussa. Perustuslakivaliokunta painottaa mietinnössään kielilain ja myös Ahvenanmaan itsehallintolain noudattamisen tärkeyttä lainvalmistelussa. Valiokunta kiinnittää huomiota myös riittävien ja asianmukaisten käännöspalvelujen tärkeyteen.

Puhemies! Perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotuksena on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.08 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Oikeuskanslerin tehtävä on suomalaisen oikeusvaltion kannalta perustavanlaatuinen. Hän valvoo valtioneuvoston ja tasavallan presidentin toiminnan lainmukaisuutta ja toimii koko hallinnon laillisuusvalvonnan ylimpänä viranomaisena yhdessä eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa. Oikeuskanslerin virka on osa sitä oikeudellista selkärankaa, johon yhteiskuntamme vakaus ja luottamus rakentuvat. Kansalaisten on voitava luottaa siihen, että julkinen valta toimii oikeudenmukai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

sesti ja laillisesti. Siksi oikeuskanslerin toimintaa on tarkasteltava säännöllisesti — ei epäluulosta, vaan siksi, että avoimuus ja seuranta ovat tärkeä osa toimivaa demokratiaa.

Arvoisa herra puhemies! Kertomuksessa on tuotu esiin monia ajankohtaisia ja oikeusvaltion kannalta merkityksellisiä teemoja. Yksi niistä on lainvalmistelun valvonta, erityisesti perustuslain kansainvälisten velvoitteiden ja kielilainsäädännön noudattaminen. Oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi siihen, että suomen- ja ruotsinkielisten lakiehdotusten välillä on ollut eroavaisuuksia johtuen rakenteellisista ongelmista, joihin yksittäisen esittelijän on ilmeisen mahdotonta vaikuttaa. Tämä osoittaa vastuullisuutta ja halua kehittää järjestelmää entistä eheämmäksi.

Arvoisa herra puhemies! Vuodelta 2023 annettu oikeuskanslerin kertomus osoittaa, että virasto on hoitanut tehtävänsä huolella, vakaasti ja ammattitaitoisesti. Kertomus tuo esiin keskeiset havainnot valvonnasta sekä uudistuksia viraston työssä. On ilahduttavaa todeta, että perustuslakivaliokunta ei ole nähnyt kertomuksessa huomautettavaa. Tämä on vahva osoitus toiminnan laadusta ja johdonmukaisuudesta. Kertomus on asiantunteva, selkeä ja hyvin jäsenelty. Se osoittaa, että suomalainen laillisuusvalvonta on vahvalla pohjalla. Meillä on syytä olla ylpeitä siitä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman on poissa. — Ledamot Löffström, varsågod.

17.11 Mats Löffström r: Tack, ärade herr talman! Justitiekanslerns årsberättelse är en viktig påminnelse om den centrala roll som rättsäkerhet och språkliga rättigheter spelar i vår demokrati. Att lagstiftning håller hög kvalitet och är tillgänglig på båda nationalspråken är en grundläggande del av rättsstaten. Det här tog också ordförande Heikki Vestman mycket tydligt upp i sitt utmärkta anförande.

Justitiekanslerns granskning visar på återkommande brister i lagstiftningsarbetet, där de svenskspråkiga lagförslagen ofta håller lägre kvalitet än de finskspråkiga. Lagtexter kan innehålla direkta översättningsfel, sakna granskning eller avvika från den finska versionen. Det är särskilt oroande att viktiga lagförslag, såsom lagen om småbarnspedagogik, har behandlats utan att den svenska versionen granskats. Laggranskningen ska vara den sista kvalitetskontrollen men kringgås alltför ofta med hänvisning till brådskande ärenden. Den svenskspråkiga laggranskningen har också mindre resurser än den finskspråkiga laggranskningen, trots att det så klart finns lika mycket arbete kring lagstiftningen på båda språken.

Arvoisa herra puhemies! Oikeusvaltiossa kansalaisten on voitava luottaa siihen, että lait ovat oikein laadittuja ja vastaavat toisiaan molemmilla kielillä. Oikeuskansleri on tuonut esiin rakenteellisia ongelmia, kuten ajanpuutteen, riittämättömät resurssit lainvalmistelussa ja ruotsia osaavien virkamiesten vähyden. Tämä ei ole pelkästään tekninen ongelma vaan oikeusturvakysymys ja perustuslain rikkomus, sillä perustuslaki velvoittaa säätämään lait suomen ja ruotsin kielellä niin, että ne ovat samanarvoisia. Siksi kannatan oikeuskanslerin ehdotusta kehittää valtioneuvoston ohjesääntöä niin, että laintarkastusta ei voi ohittaa.

Ärade herr talman! För Åland är frågan alldeles särskilt relevant. Kärnan i Ålands självstyrelse är svenska språket. Det är en del av Nationernas förbunds beslut för drygt hundra år

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

sedan där staten, republiken Finland, lovade och förband sig till att all kommunikation med Åland ska ske på svenska. Det här kräver tydliga och exakta översättningar av rikslagstiftning. Om det förekommer brister i de svenskspråkiga versionerna av rikslagar blir det ännu svårare att säkerställa att Åland har samma rättssäkerhet som övriga landet. Felaktiga översättningar kan skapa problem vid implementeringen av rikslagstiftning och påverka rättssäkerheten för svenskspråkiga medborgare i hela landet ifall en myndighet exempelvis fattar beslut utgående från den svenskspråkiga lagen, som kan vara felaktigt översatt. Det här är något som vi också tar upp i betänkandet från grundlagsutskottet och sätter stark vikt på.

Samtidigt, ärade herr talman, vill jag vara tydlig med att detta inte är en kritik mot svenska byrån, translatorsbyrån vid statsrådet, som gör översättningarna. Våra översättare översätter mer text än kanske någonsin tidigare utan att ha fått mera resurser. Anledningen till att det är allt fler översättningar som ska göras har att göra med att statens kommunikationskanaler blivit allt fler, och sociala medier kräver att det ska komma svenskspråkiga översättningar också för de texterna. Jag har själv besökt translatorsbyrån och sett deras hårda arbete med de här, och de behöver tillräckliga resurser för det arbetet.

Översättningsarbetet har dock också blivit mer utmanande, då det funnits enorma lagstiftningsprojekt med en stram politisk tidtabell. Detta gäller regeringar där de flesta riksdagspartier här i salen har varit med, och det är också någonting som är viktigt för alla regeringar, både nuvarande och kommande, att tänka på. Just därför är justitiekanslerns berättelse så viktig i det här hänseendet, och jag vill tacka justitiekansler Tuomas Pöysti för att man har haft ett speciellt projekt för att granska de här översättningarna. Jag vill också passa på att tacka kansler Pöysti för hans tid som justitiekansler och önska honom lycka till i sitt kommande uppdrag.

Arvoisa herra puhemies! Kyse on perusoikeuksiemme kunnioittamisesta ja luottamuksen säilyttämisestä lainsäädäntöömme. Meidän on suhtauduttava oikeuskanslerin kritiikkiin vakavasti ja ryhdyttävä toimeen ruotsinkielisten lakitekstien laadun parantamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.16 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston oikeuskanslerin työ on tärkeää, kun hän valvoo virkansa puolesta valtioneuvoston toiminnan lainmukaisuutta ja samoin tasavallan presidentin toiminnan lainmukaisuutta.

Vuosien saatossa on noussut aina esille lainvalmistelun taso, mutta oletteko kokenut virkauranne aikana oikeuskanslerina tämän olevan kasvava ongelma vai vähenevä ongelma?

Ja nyt kun olette jäämässä pois, kun ilmoituksenne mukaan olette siirtymässä toisiin tehtäviin, oletteko tämän virkauranne aikana ollut tyytyväinen siihen, mikä Suomessa on tämä laillisuusvalvonnan taso? Sehän on oikeusvaltion yksi tärkeimpiä tehtäviä, että meillä laillisuusvalvonta toimii, ja sitten valtion virkamiehet näin ollen toimivat Suomen lakien mukaan, mikä on virkamiehelle velvollisuus perustuslakimme mukaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies, hyvä oikeuskansleri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Haluan alkuun kiittää teitä, oikeuskansleri Tuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

mas Pöysti, tekemästänne tärkeästä ja vaikeasta työstä. Jos oikein muistan, niin teidät nimitettiin tehtävään vuoden 2018 alussa, tai aloititte silloin tehtävässä, ja jos katsomme näitä vuosia siitä hetkestä tähän päivään, niin onhan teidän kaudelle mahtunut täysin poikkeuksellisia ja oikeudellisesti hyvin hankalia asioita ratkottavaksi. Kiitos — olette selviytynyt niistä isänmaan kannalta kiitettävällä tavalla. Korona, aivan poikkeuksellinen tilanne — jouduttiin miettimään uudenlaisia ratkaisuja ja hyvin nopealla aikataululla tekemään erittäinkin vaikeita puntarointeja eri asioiden välillä. Ja sitten tietysti Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä Venäjän aggressiot meitä, Eurooppaa ja muita maita kohtaan ovat laittaneet meidät aivan uudelleen tehtävään. Haluan kiittää teitä ja toivottaa voimia tärkeään uuteen tehtäväänne.

Oikeastaan luin tätä oikeuskanslerin kertomusta vuodelta 2023 uudelleen nyt vähän peilaten tähän hetkeen, missä tänään elämme. Tämä oikeuskansleri Tuomas Pöystin puheenvuorokirjoitus otsikolla ”Oikeuskanslerin laillisuusvalvonta kansallisen turvallisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen yhteensovittamisessa” on kirjoitus, jonka kyllä kannustan ihan jokaista kansanedustajaa lukemaan, ja kyllä muitakin. Tässä on loistava lainaus meidän tasavallan presidentin valtiopäivien avajaispuheesta 7. helmikuuta 2024, jolloin Sauli Niinistö sanoi naapurimaamme Venäjän toiminnasta suomalaiselle oikeusvaltiolle syntyvän ongelman osuvasti. Lainaus Tuomas Pöystin kirjoituksesta ja presidentin puheesta: ”Lait ovat olleet suomalaisten miekkana ja kilpenä vuosisatojen ajan. Nyt tätä miekkaa pyritään kääntämään meitä itseämme vastaan. Venäjä käyttää ihmisiä välineenä tarkoituksenaan heikentää Suomen rajaturvallisuutta, horjuttaa sisäistä järjestystä ja synnyttää eripuraa. Haaste on kuitenkin kova ja kahtalainen: miten turvaamme lakeihin, ja miten taas turvaamme niitä? Voi olla, että poikkeukselliset ajat vaativat poikkeuksellista ajattelua. Samalla laillisen järjestyksen ydin on varjeltava.” Pöysti jatkaa, että ”tätä varjelua on jouduttu oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa kertomusvuonna ja sen jälkeen useampaan kertaan pohtimaan”.

Täällä kirjassa myöhemmin kuvataan myös sitä, miten aina ”eduskunnan enemmistön luottamusta nauttivalla hallituksella on oikeus esittää eduskunnan arvioitavaksi myös kiistanalaisiakin, muutosta aikaisempaan perustuslain tulkintakäytäntöön ja perustuslakiin sisältäviä esityksiä. Ikävät ja vaikeatkin asiat tulevat näin lainvalmistelussa ja eduskunnassa lainsäädäntömenettelyssä pohdittaviksi. Julkinen vallankäyttö, valtiollinen voimankäyttö mukaan lukien, ei tällöin perustu mielivaltaan, vaan demokraattisesti valmisteltuun lakiin ja siihen perustuvaan harkintaan. Vallankäytöllä ja oikeusjärjestyksellä on näin aina demokraattinen perusta ja asianmukainen oikeudellinen muoto”, kirjoitetaan tässä puheenvuorossa.

Samaan asiaan palataan myös myöhemmin otsikolla ”Perusoikeuksien ja kansallisen turvallisuuden yhteensovittaminen” sivulla 74, jossa kuvataan sitä tilannetta, joka maassamme oli siis 2022 jälkeen vuoteen 2023 tultaessa. Tämä pohdinta päättyy siihen, että kerrotaan, että sisäministeriö on helmikuussa 24, eli reilu vuosi sitten, päättänyt uuden lainsäädäntöhankkeen käynnistämisestä — ja kyse on siis rajaturvallisuuslaista, johon tässä viitataan. On käyty läpi nykyisen keinovalikoiman riittävyyttä ja sitten sitä, miten tähän tilanteeseen on pystytty vastaamaan.

Arvoisa puhemies! Meidän vastuulla on huolehtia rajojemme, mutta myös Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Hallituksen perusteltu lähtökohta on, että kansallinen turvallisuus asetetaan etusijalle. Rajaturvallisuuslaki on siis nykytilanteessa ollut välttämätön, ja se on sitä myös jatkossa. Muilla keinoin ei pystytty puuttumaan tällaiseen vaikutta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

miseen, mitä olemme Venäjän toimesta kohdanneet. Päätöstä siitä, ketkä Suomeen saapuvat, ei voi luovuttaa Venäjän käsiin, ja meidän on varauduttava siihen, että välineellistetty maahantulo voi saada nykyistä vakavampia ja vaikeampia muotoja maastorajalla. Eli tässä varaudutaan lainsäädännöllä poikkeukselliseen ja vakavaan tilanteeseen, jota EU-säännökset ja kansainväliset sopimukset eivät toistaiseksi tunne, ja tätä tulkintaa on joutunut oikeuskansleri tekemään, mutta myös puheenjohtaja, edustaja Heikki Vestmanin johtama perustuslakivaliokunta. Perustuslakivaliokunta viime vuonna tätä rajaturvallisuuslakia säädettäessä totesikin, että oikeusvaltiollakin on oikeus ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat vaaran torjumiseksi välttämättömiä, vaikka ne näyttäisivätkin olevan ristiriidassa ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Näitä uhkia eivät sopimukset nimittäin tunnista.

Suurissa kansallisen turvallisuuden kysymyksissä meillä on onneksi ollut Suomessa varsin laaja yhteisymmärrys, ja kun viittasin näihin oikeuskansleri Pöystin kaudelle osuneisiin poikkeuksellisen vaativiin ja vaikeisiin asioihin, koronaan mutta nyt myös Venäjän hyökkäyssotaan, niin on ollut arvokasta, että tässä salissa on löytynyt laaja yhteisymmärrys näille asioille. Me olimme viime kaudella oppositiossa, kun korona meitä koetteli, ja me annoimme kyllä hyvin tukea niille kovillekin ratkaisuille, jotka ehkä jossain tilanteessa olisivat voineet joutua toisenlaiseenkin arviointiin. Mutta siinä hetkessä ei ollut käytettävissä jälkiviisautta, siinä hetkessä oli toimia tehtävä, ja niitä toimia meidän demokraattinen järjestelmä pystyi erinomaisella tavalla tekemään. Uskon, että myös tästä oikeuskansleri Tuomas Pöystin kausi jää hienosti historiaamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

17.25 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa herra oikeuskansleri! Hyvät kansanedustajat! Aivan kuten edustaja Heinonen, haluan aluksi kiittää teitä työstänne oikeuskanslerina, kun olemme kuulleet, että siirrytte uusiin tehtäviin. Oikeudellisesti erittäin hankalia ja poikkeuksellisia asioita on tullut toimikaudellanne eteenne, kuten juuri korona-aika ja siihen liittyvät vaikeat, oikeudellisesti haastavat ratkaisut.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan nyt käsittelyssä olevassa mietinnössä lainataan hallituksen esitysten laatimisohteita — luen nyt sitaatin PeVin mietinnöstä: hallituksen esitysten laatimisohteiden mukaan, ”jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimukseen on epäselvyyttä”, silloin on otettava hallituksen esitykseen sen säätämisperusteluiden loppuun omaksi kappaleeksi lausuma, että hallitus pitää suotavana, että tämä esitys lähetetään perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Siis ”jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimukseen on epäselvyyttä”.

Perustuslakivaliokunta tässä mietinnössä korostaa, että muissa kuin näissä tilanteissa perustuslakivaliokunnan lausuntoa ei tulisi pyytää hallituksen esityksen perusteluissa. Ymmärrän hyvin tämän perustuslakivaliokunnan näkökohdan, koska perustuslakivaliokunta on tämän talon työllistetyin valiokunta. Joka viikko tästä salista lähtee eri valiokuntiin lakiesityksiä, joista hallituksen ja puhemiesneuvoston ja eduskunnan mielestä tulee pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Miten on mahdollista, että jatkuvasti eduskuntaan, tämän hallituksen aikana, edellisen hallituksen aikana ja seuraavan hallituksen aikana, tulee esityksiä, joiden ”perustuslainmukaisuudesta on epäselvyyttä”? Miten meillä on jatkuvasti hallituksia, jotka kolkuttelevat perustuslainmukaisuuden rajoja niin pitkälle, että joudumme katsomaan, että siinä on epä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

selvyys lain perustuslainmukaisuudesta ja lakiesitys pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan lausunnolle? Tämähän on aivan sairas tilanne. Miten meillä voi jatkuvasti olla täällä hallitusten esityksiä, jotka kolkuttelevat perustuslainmukaisuuden rajoja? Olen puhunut tästä aikaisemminkin, ja jatkan puhumista, koska tämä on aivan järjetön tilanne. Miten Suomessa hallitukset toistensa perään antavat esityksiä, jotka sillä tavoin ovat arveluttavia suhteessa perustuslakiin ja perustuslainmukaisuuteen, että tämän epäselvyyden vuoksi ne pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan? Ei tässä ole mitään järkeä. Ja totta kai tässä on taustalla jo vuosia jatkunut ylikireä perustuslain tulkinta. Se on se perimmäinen ongelma tässä asiassa.

No niin, tämä oli yleistä oppia, ja sitten tulee konkretiaa: Nimittäin kun hallitus antoi esityksen, jolla rajoitettiin kännykän käyttöä kouluissa, siinä kymmenen sivua — tämä ei ole liioittelua, vaan sananmukaisesti kymmenen sivua — pohdittiin sitä, mikä on tämän esityksen suhde perustuslakiin ja ennen kaikkea perusoikeuksiin. Loukataanko sananvapautta, loukataanko omaisuudensuojaa, loukataanko yksityisyydensuojaa, loukataanko yhdenvertaisuutta, loukataanko lasten oikeuksien sopimusta, loukataanko vammaisten oikeuksien sopimusta? Kymmenen sivua, ja se sääätämisyjärjestysperustelu ei päätynyt siihen, että tämä pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan. Mutta saamani selvityksen mukaan Oikeuskanslerinvirasto katsoi, että se tulee lähettää perustuslakivaliokuntaan, ja niinpä siihen lisättiin virke, vai oliko kappale, jossa katsottiin, että pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan muun muassa omaisuudensuojan kannalta. Etten sanoisi, että naurettavaa.

Vastustin alun perin koko esityksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan, koska mielestäni siinä ei ollut mitään perustuslaillisesti epäselvää. Mutta pitää sanoa, että olen erittäin tyytyväinen siihen, että Oikeuskanslerinvirasto edellytti tai toivoi — en tiedä, mikä on oikea ilmaisu — tällaista klausuulia ja että se lakiesitys lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, sillä perustuslakivaliokunta antoi tästä hallituksen esityksestä aivan erinomaisen lausunnon, yksimielisesti aivan erinomaisen lausunnon. Sen jälkeen, kun kymmenen sivua oli hallituksen esityksessä pyöritelty sitä, mitä kaikkia perustuslaillisia näkökohtia ja perusoikeuksiin liittyviä ongelmia tähän liittykään, niin perustuslakivaliokunta — joka on Suomessa ylin perustuslakia tulkitseva elin ilmeisesti kaikkien mielestä, apulaisestanne en ole ihan varma — yhdellä sivulla, yhdellä sivulla, ratkaisi tämän asian, ja yhdellä virkkeellä, joka kuuluu näin: ”Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotetussa sääntelyssä ei ole kyse perusoikeuksia rajoittavasta tai niihin puuttuvasta sääntelystä.” Erinomainen juttu, että virastonne halusi tämän asian PeViin, koska saatiin perustuslakivaliokunnalta käännteentekevä lausunto.

Kun tämä kertomus, jota nyt käsittelemme, oli lähetekeskustelussa, kysyin teiltä, herra oikeuskansleri, oletteko virastossa miettineet, mikä on perusoikeusrajoitus, koska meillä on sitten oppi ja doktriini siitä, mitä kaikkea pitää ottaa huomioon ja mitä pitää tarkalleen katsoa, kun on kyseessä perusoikeusrajoitus. Sanoitte silloin, että tätä ei erikseen ole pohdittu. No, nyt perustuslakivaliokunta tässä käännteentekevässä lausunnossa on todennut, että tämä ei ainakaan ollut perusoikeusrajoitus.

Toivon todella, että te siellä virastossa, koska olette merkittävä perustuslain tulkitsija, te ja teidän apulaisenne ja virastonne ja kaikki ministeriöt, luette tarkkaan tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon, joka muuten perustui professori Tuomas Ojasen hyvään valiokunnalle antamaan lausuntoon. Kaksi muuta professoria pyöritteli sivukaupalla näitä perusoikeuspulmia, aivan kuten hallituksen esitys. Eli toivon, että se luetaan perusteellisesti,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

ja uskon, että nyt vähän terveempi kehitys siitä, mitä kaikkea pidetään perusoikeusrajoituksena, seuraa tästä perustuslakivaliokunnan lausunnosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

17.33 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tästä edustaja Zyskowiczin arvokkaasta puheenvuorosta on hyvä jatkaa. — Perustuslakivaliokunnassa olemme kiinnittäneet tällä vaalikaudella ainakin pariinkin otteeseen lausunnoissamme huomiota siihen, että meille on lähetetty käsittelyyn asioita, joista sitten on oikeastaan asiantuntijoidenkin näkemysten perusteella päädytty toteamaan, että tässä ei nyt ole valtiosääntöisesti punnittavia näkökohtia lainkaan. Käsitykseni mukaan tästä ovat myös ministeriöiden kansliapäälliköt keskustelleet ja tällaista lainsäädäntötyön ja lainvalmistelun kehittämistä valtioneuvostossa ja ministeriöissä ollaan viemässä eteenpäin. Se on kyllä todella tarpeen.

Tässä oikeuskanslerin perustuslakivaliokunnalle antamassa lausunnossa — kävimme muuten erittäin hyvän keskustelun useista asioista tässä kuulemisessa — olette kiinnittäneet huomiota muun muassa näiden hallituksen lakiehdotusten yhteisvaikutusten arviointiin, ja tämä on ollut tämänkin hallituksen aikana esillä, eikä ole ensimmäistä kertaa. Siis kun perustuslakivaliokunta nyt sitten arvioi — sillä kertaa aiheesta — näitä perusoikeusvaikutuksia ja olette nostaneet esille, että myös muita vaikutuksia tulisi arvioida, niin tässä tietysti tulee esille se, että tällä vaalikaudella, ja varmasti aikaisemminkin, useita kokonaisuuksia pilkotaan erillisiin hallituksen esityksiin. Tietysti vaalikauden alussa esimerkiksi nämä tietyt sosiaaliturvaa koskevat esitykset johtuivat ihan siitä, että hallitusneuvotteluissa kesti aika pitkään. Vaalit ovat nykyään huhtikuussa, ja ihan aidosti sen uuden hallituksen budjettivalmistelun poliittisella ohjauksella tulee aika kiire. Tämä on mielestäni ihan ymmärrettävä asia ja isompi asia kuin vain lainsäädäntövalmistelullinen asia. Mutta sitten esimerkiksi nämä lukuisat — varmaan toistakymmentä — ulkomaalaislain muutosesitykset on käsitelty tällä vaalikaudella perustuslakivaliokunnassakin [Ben Zyskowicz: Kaikki, kaikki!] — kaikki, kaikki — ja osassa sitten on ollut jotain ja näin, en mene siihen tässä.

Yleensäkin, olivat hallitukset sitten minkälaisia hyvänsä ja tekivät minkälaisia lainsäädäntöuudistuksia hyvänsä, olisi varmasti tulevaisuudessa hyvä, että pyritäisiin kokoomaan samaan kokonaisuuteen kuuluvia uudistuksia yhteen hallituksen esitykseen. Se helpottaisi perustuslakivaliokunnan työtä, ja uskon, että se myös helpottaisi Oikeuskanslerinviraston harjoittamaa ennakollista valvontaa, koska kyllä tämä säädösvalmistelun heikkenvä laatu, joka nyt koskettaa tiettyjä ministeriöitä, on tämän kertomuksenkin mukaan työllistänyt Oikeuskanslerinvirastoa todella paljon. Tämä on asia, jota kyllä pitäisi nyt ja tulevaisuudessa sitten kehittää, jotta viime kädessä se meidän tärkein tavoite, [Puhemies koputtaa] eli hyvän lainsäädännön ja kansalaisten oikeuksien varjeleminen, onnistuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

17.36 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin kertomuksessa on ihan hyvin koottu omaksi jaksokseen eräitä havaintoja liittyen laillisuusvalvontaan eri hallinnonalojen työssä kuin myös valtioneuvoston kokonaisuudenkin osalta. Tähän viitaten sivut 22 ja 23 tuolla kertomuksessa käsittelevät oikeuskanslerin roolia ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon valmistelussa: ”Oikeuskansleri on selvittänyt kirjallisessa kannanotossaan sitä, milloin oikeuskanslerin on perusteltua perustuslaissa säädetyn tehtä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

vänsä nojalla osallistua TP-UTVAn tai UTVAn kokoukseen” — eli siinä tasavallan presidentin ja hallituksen keskeisten ministerien yhteiskokoukseen. ”Osallistuminen laillisuusvalvonnan edellyttämässä laajuudessa tarkoittaa yleensä osallistumista silloin, kun käsitellyssä on linjausta varten valtiosääntöisesti merkittävää oikeudellista kannanottoa edellyttävä asia. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi viime vuosina poikkeusolojen toteaminen, Naton liittymisprosessin menettelytavat, huomattavan ja periaatteellisesti merkittävän oikeudellisen kannanoton tai tulkinnan tarve päätettäessä Suomen osallistumisesta kansainvälisen avun antamiseen, pyytämiseen tai kansainväliseen yhteistoimintaan taikka poikkeuksellisen turvallisuustilanteen edellyttämien poikkeusluonteisten eli perusoikeuksia rajoittavien toimivaltuuksien käyttäminen (rajavartiolain 16 §:n mukaisten rajoitustoimien ja kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisen käyttöönotto). Varsinkin poikkeusolojen toteamisen ja hallitusvallan poikkeuksellisten toimivaltuuksien käyttämistä koskevissa asioissa laillisuusvalvonnallisen arvion ja kannanoton esittäminen UTVAssa ja TP-UTVAssa on salassapidon ja kyseisen valmistelu- ja yhteistoimintafoorumien tosiasiallisen arvovallan turvaamisen kannalta perusteltua ja suositeltavaa. Tällä vältetään esimerkiksi siellä linjatun asian palauttaminen oikeudellisten puutteiden johdosta sinne tasavallan presidentin esittelystä tai valtioneuvoston yleisistunnosta. TP-UTVAn tai UTVAn valmistelevalle linjaukselle ei oikeudellisesti sido eikä pidäkään sitoa ylimmän laillisuusvalvojan kannanottoa asiasta päätettäessä, mutta käytännössä TP-UTVAn ja UTVAn linjausten on perusteltua olla oikeudellisesti huolella harkittuja.”

No, tämä kuvaus on ihan hyvä täydentämään sitä kansalaistenkin tietämystä siitä, miten tällaisia vaikeita asioita päätetään ja miten varsinaisen päätöksenteon valmistelua tehdään valtioneuvoston piirissä. Viime vuosina on ollut todella hankalia, ennennäkemättömiä asioita niin koronapandemian ympärillä kuin sitten ulkoisen turvallisuustilanteen muuttuessa Venäjän hyökkäyssodan takia. Sitten on ollut valmistautuminen Naton jäsenyyteen ja sen ensimmäisten kuukausien ja vuosien kokemukset.

Nyhtäen tässä on sellainen vähän hankalakin tilanne, että Natossa tehdään vuosikymmeniin isoimpia päätöksiä ja Suomi ja Ruotsi uusina jäsenmaina ovat esimerkiksi ensimmäistä kertaa Naton syvällisen puolustus suunnittelun kohteena tai osallisina siinä, samalla kun todella pyritään periaatteessa kaksinkertaistamaan, tai ehkä enemmänkin, Naton eurooppalaisten jäsenmaiden puolustuskykyä tämän kierroksen aikana. Samaan aikaan Suomessa ei ole sellaista lainsäädäntöä Naton osalta kuin Euroopan unionin osalta tehtiin tietoisesti hyvissä ajoin — ehkä tarkimmin Euroopan unionin maista on säännelty, miten eduskunta ja sen valiokunnat osallistuvat päätöksenteon valmisteluun eri vaiheissa ja sitten myöskin tietysti tekevät sitä lainsäädännön harmonisointia, kun päätöksiä Euroopan unionissa on tehty.

No, nyt tässä vaiheessa Natossa tehdään puolustuksen ja turvallisuuden osalta sen kaltaisia päätöksiä, jotka ovat rinnastettavissa siihen päätöksien kauaskantoisuuteen ja suureen merkitykseen kuin mitä Euroopan unionissa tehdään vuosittain. Kun tässä tilanteessa ei ole sitä erityislainsäädäntöä, niin entistä isompi huoli on myös siitä, että parlamentti, eduskunta, pääsee oikeaan aikaan vaikuttamaan siihen, minkälaisiin kantoihin ja päätöksiin Natossa ja sen elimissä Suomen puolesta sitoudutaan. Samalla korostuu sitten myös oikeuskanslerin rooli tuossa valmistelussa, kun pitää siellä sitten muistuttaa myös niistä oikeudellisista rajoista, joita tällaisessa tilanteessa valtioneuvoston sisäisessä päätöksenteossa ja valmistelussa on ja jotka tulevat suoraan perustuslaista, kun sitä juuri Natoon sopeu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

tettua kansallista lainsäädäntöä ei ole siitä, miten siellä tehtävät päätökset tuotaisiin eduskunnan ja sen valiokuntien käsittelyyn.

Tämän kevään aikana testataan sitä, onko hallituksella riittävää ennalta-arviointikykyä siihen, että asiat todella tuodaan eduskuntaan. Suuri osa niistä on luottamuksellisia, eli ne eivät ole julkisia, mutta ne pitäisi kuitenkin perustuslain edellyttämällä tavalla tuoda tiedoksi eduskuntaan sen keskeisille valiokunnille, ja siellä käytävän keskustelun kautta saada myös evästystä siihen, mihin hallitus aikoo tuolla Naton sisäisen päätöksenteon vaiheissa sitoutua. Tärkeimmät vaiheet tulevat ehkä sitten jo julkisiksikin, siis ennen lopullista päätöksentekoa, mutta kun nämä juuri ennennäkemättömän haastavassa vaiheessa tehtävät ratkaisut sisällöltään pitkälti määräytyvät näistä aiemmista vaiheista, jotka eivät ole julkisia eivätkä ole nyt lainsäädännön edellyttämänä suoraan tänne eduskuntaan tuotavia, niin sen hallituksen ja valtioneuvoston toiminnan on nyt sitten tapahduttava pitkälti tämänmoisen parlamentaarisen vastuun piirissä ja toisaalta perustuslaista tulevien oikeudellisten rajojen puitteissa, niin että sieltä oikea-aikaisesti ja oikeassa laajuudessa asiat tuodaan eduskunnan ja sen valiokuntien käsittelyyn. Tässä mielessä kannustan oikeuskansleria ja Oikeuskanslerinvirastoa tähän asiaan kiinnittämään huomiota. Tietysti olisi hyvä, että ministeriössäkkin hiukan vauhditettaisiin tätä Nato-aikaan sopeutettavan lainsäädännön valmistelua, ja siihen sitten palataan tietysti normaalissa järjestyksessä hallituksen esitysten kautta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

17.44 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajakollegoiden erinomaisista puheenvuoroista. Niihin kaikkiin on helppo yhtyä. — Olen samaa mieltä edustaja Heinosen kanssa siitä, että kaikkien kansanedustajien ja muidenkin, joita kiinnostavat oikeusvaltiollisuuteen liittyvät ajankohtaiset polttavat kysymykset, olisi syytä lukea tästä kertomuksesta oikeuskansleri Pöystin puheenvuoro ”Oikeuskanslerin laillisuusvalvonta kansallisen turvallisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen yhteensovittamisessa”. Tämä puheenvuoro sisältää erittäin arvokasta ja syvällistä ajattelua juuri tämän hetken kiperimmistä oikeusvaltiollisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

Itse haluan vielä nostaa esille tässä kertomuksessa olevan jakson, joka koskee taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien ja hallituksen säästölakien ennakkovalvontaa. Tässä osassa on todettu, että oikeuskanslerin näistä säästölakeista antamien lausuntojen keskeinen asia oli perusoikeuksien rajoitusedellytysten täyttyminen ja sen arviointi, ja tässä on käsitelty muun muassa kysymystä näille rajoituksille asetetusta hyväksyttävän perusteen vaatimuksesta. Tältä osin haluan kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan varsin tuoreeseen lausuntoon, jossa perustuslakivaliokunta nosti esille tällä vaalikaudella hallituksen esityksissä olleita säätämisjärjestysperusteluja koskien sosiaalisia perusoikeuksia. Tässä lausunnossa perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että näitä säästölakeja on arvioitu tällaisen heikennyskiellon ja siihen kytkeytyvän perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin perustuvan arvioinnin perusteella ja toisaalta sitten että perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan viimeaikaisessa käytännössään ole soveltanut kansallisen perustuslain puitteissa tämäntyyppistä arviointia, vaan sen sijaan soveltanut arviointia siitä, turvaako ehdotettu sääntely muutoksen jälkeenkin perustuslain 19 §:n mukaiset oikeudet, arvioimalla esimerkiksi sosiaalietuuksien tasoa perustuslain 19 §:n 2 momentin kan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

nalta. Toivon, että tämä perustuslakivaliokunnan lausunto tuolla valtioneuvostossa ja erityisesti sosiaali- ja terveysministeriössä huomataan ja jatkossa nämä säätämisyjärjestysperustelut tältä osin saataisiin parempaan jamaan.

Lopuksi, puhemies, haluan vielä minäkin lausua suuret kiitokset teille, hyvä oikeuskansleri Pöysti, teidän työstänne suomalaisen oikeusvaltion eteen ja aivan erityisesti tietysti valtioneuvoston sekä hallinnon ja muun julkisen vallankäytön laillisuuden varmistamisen eteen ja myös siitä syvällisestä oikeudellisesta ajattelusta, jota olette tuonut tähän suomalaiseen keskusteluun oikeusvaltiosta ja ajankohtaisista siihen liittyvistä teemoista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Oikeuskansleri Pöysti, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

17.48 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Kiitoksia näistä puheenvuoroissa esille nostetuista tärkeistä huomioista. Ilahtuneena panin merkille myöskin, että laillisuusvalvonta nauttii luottamusta. — Perustuslakivaliokunta on mietinnössään jälleen kerran kiinnittänyt huomiota valtioneuvoston oikeuskanslerin laillisuusvalvonnan kannalta olennaisiin ja tärkeisiin asioihin, ja me otetaan tietysti nämä viestit vakavasti ja kehitetään ja suunnataan laillisuusvalvontaa sen mukaisesti.

Tässä mietinnössään perustuslakivaliokunta vakiintuneen käytännön mukaisesti muistuttaa painottaneensa ylimmän laillisuusvalvonnan riippumattomuutta. Totean tässä yhteydessä, että ylimmän laillisuusvalvonnan riippumattomuus on tuomioistuinten riippumattomuuden ohella ja rinnalla yksi suomalaisen oikeusvaltion ja sille rakentuvan demokratian pilareista. Molemmat ovat tärkeitä.

Tärkeää on samoin vallanjako-opin kunnioittaminen, ja varsinkin perustuslakikontrollissa, jota Oikeuskanslerinvirastossakin harjoitetaan, ja myöskin lain soveltamisessa muuten, pitää antaa tilaa lainsäätäjälle toimia, pitää antaa tilaa värikkäällekin yhteiskunnalliselle debatille, pitää antaa tilaa myöskin erimielisyyksille. Hyvässä perustuslaillisessa järjestyksessä lukuisat kysymykset kuuluvat poliittisen keskustelun piiriin ja demokraattisen päätöksenteon piirissä ratkaistaviksi. Ne eivät siis ole perustuslakikysymyksiä tai lainsoveltamiskysymyksiä. Näin ylläpidetään myöskin sitten jokaisen luottamusta ja kokemusta siitä, että valtio huolehtii omasta tehtävästään ja riittävästä arvokkuudesta siinä, sekä myöskin kunkin toimijuuden mahdollisuudesta.

Suomi on vahva oikeusvaltio, ja lainvalmistelussa pääosin on laadukasta toimintaa, mutta se tilanne on kirjava, liiankin kirjava. Myöskin se toinen pää, missä on näitä laadullisia puutteita, on havaintojeni mukaan määrällisesti lisääntynyt. Viime vuonna, tulevassa kertomuksessa, jo 21 prosenttia valtioneuvostossa käsitellyistä asioista johti korjaaviin toimenpiteisiin.

Ennakollinen säädösvalvonta ja muu lainvalmistelun laillisuusvalvonta on yksi oikeuskanslerin painopistealueista, ja ymmärsin niin, että perustuslakivaliokunta pitää perusteltuna suuntaa sen suhteen, että pyrimme vaikuttamaan siihen, että perustuslakivaliokunnalle tuodaan arvioitavaksi vain niitä esityksiä, jotka perustuslakivaliokunnan perustuslaissa säädetyn tehtävän mukaan sinne kuuluvat, ja jota roolitusta lainvalmisteluohjeissa myöskin täydennetään. Perustuslakivaliokuntahan voi täyttää tehtävänsä vain, jos se pystyy keskittymään oleellisiin asioihin. Siksi onkin tarpeen nostaa selvästi esille ne kysymykset, jot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2025 vp

ka vaativat perustuslakivaliokunnan kannanottoa, ja näin tehtäessä myöskin havaitaan se, jos joku kysymys ei ole perustuslakikysymys.

Tästäkin, eli näennäisistä perustuslakiongelmista, on niin perustuslakivaliokunnan työsä kuin oikeuskanslerin käytännössä saatu esimerkkejä. Yhtenä viimeisimmistä oli edustaja Zyskowiezin mainitsema kännykkäkieltoasia. Kyllä, minä toivoin, tai siis edellytin, että se saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Siinä esityksessä itsessään ei ollut sinänsä mitään sellaista, miksi se olisi sinne kuulunut, mutta ottaen huomioon, että asiaan oli rakentunut aika mittava, mielestäni näennäinen perustuslakikysymys, tämä asia kuului sinne linjattavaksi.

Valtioneuvosto on lainvalmistelusta vastaava valtioelin, jolle kuuluu lakien valmistelu perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ja EU-oikeuden mukaisiksi ja sen osoittaminen, että näin on tehty, ja toki eduskunnan luottamusta nauttivalla valtioneuvostolla on oikeus myöskin hyväksyttävillä argumenteilla esittää tulkintakäytännön muuttamista. Aiotaan jatkossakin pyrkiä sitten ennakollisessa valvonnassa siihen, että järjestelmällisemmin katsotaan, että tämä toteutuu ja perustuslakivaliokunnalle tulee niitä kysymyksiä, jotka sinne aidosti kuuluvat.

Tähän liittyy myöskin vaikuttaminen rakenteellisiin kysymyksiin, joista hyvänä esimerkkinä oli tämä ruotsinkielisiä säädöstekstejä koskeva kysymys. Me aiotaan jatkossakin näitä käsitellä, ja se täytyy todeta, että se oli aika työläs projekti, mutta tällaisia töitä täytyy tehdä.

Arvoisa puhemies! Olen saanut omalla kaudellani palvella isänmaata poikkeus- ja poikkeuksellisissa oloissa, ja nyt suurvaltapolitiikan mannerlaattojen liikkuesssa. Perinnöksi haluan jättää sen, että olennaista juridiikassakin on nähdä asioiden konteksti, sillä lainoppi ja laillisuusvalvonta, joka ei ymmärrä asioiden viitekehystä, menettää merkityksensä, mutta meidän on samalla Suomessa pidettävä kiinni siitä, mikä perustuslaillisuudessa ja demokratiassa ja samalla isänmaan vapaudessa on arvokasta, olennaista ja tärkeää. On osoittautunut, että tähän on kykyä Suomessa, mutta jatkossakin tämä edellyttää sitä, että yhteiskuntaamme uudistetaan ja sen taloudellisten, sosiaalisten sekä turvallisuutemme suorituskykyjen perustaa turvataan jatkossakin. Isänmaan vapaus ja demokratia vaativat sen instituutioiden vakaata kehittämistä ja vakaata ylläpitämistä, ja vastauksena kysymyksiin: Suomi on tänään ja on tulevaisuudessakin oleva vahva oikeusvaltio, mutta tähän lainsäädännön laatuun meidän täytyy jatkossakin kiinnittää huomiota ja saada se tasaisemmaksi. — Arvoisa puhemies, kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 11/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.